

Ramka ekspercka 6. Grażyna Tadeusiewicz: *Ogólnopolskie Podyplomowe Studium Orientacji i Poradnictwa Zawodowego*

Grażyna Tadeusiewicz – absolwentka filologii polskiej UŁ, doktor pedagogiki, specjalność pedagogika pracy, nauczyciel akademicki

Po studiach pracowała w szkolnictwie i poradni wychowawczo-zawodowej, gdzie inspirowała i prowadziła aktywne działania w zakresie orientacji i poradnictwa zawodowego dla młodzieży. Koordynując w latach 1982-1986 pracą zespołu wizytatorów ds. wychowania w Kuratorium Oświaty, odpowiadała za realizację funkcjonującego w łódzkich szkołach systemu orientacji zawodowej. Jako wicedyrektor w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Łodzi w 1986 – 1989 prowadziła zajęcia i opracowywała materiały metodyczne dla nauczycieli oraz działających na terenie łódzkich szkół nauczycieli tzw. pełnomocników ds. orientacji zawodowej. Wspieranie nauczycieli w zakresie przygotowania uczniów do podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych kontynuowała przez ponad 20 lat jako dyrektor Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi, w którym powołała konsultanta ds. wychowania w zakresie orientacji zawodowej a w wydawanym od 1991r czasopiśmie „Przegląd Edukacyjny” umożliwiała placówkom oświatowym promowanie ich osiągnięć m.in. w zakresie przygotowania uczniów do podejmowania decyzji zawodowych. Jest organizatorem regionalnych konferencji naukowo-metodycznych integrujących środowiska edukacji i rynku pracy w zakresie realizacji problematyki doradztwa zawodowego. Pełniąc od 2011 r. funkcję wiceprzewodniczącej Rady Programowej OHP w Łodzi oraz uczestnicząc od 2012 r. w pracach Powiatowej Rady Zatrudnienia w powiecie wschodnim łódzkim, podejmuje działania na rzecz aktywizacji edukacyjnej i zawodowej osób pozostających bez pracy. Pełni funkcję prezesa Łódzkiego Forum Doradztwa Kariery, które jest partnerem merytorycznym studiów podyplomowych z zakresu doradztwa zawodowego i personalnego w AHE. Autorka projektów EFS dotyczących kształcenia doradców zawodowych dla potrzeb Mobilnych Centrów Informacji Zawodowej OHP oraz w 2013 Ramowego Programu Rozwojowego dla szkół kształcących na potrzeby sektora włókienniczego „Diagnoza szyta na miarę włókiennika”, realizowanego w ramach EFS (priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach). Jest ekspertem merytorycznym projektu Obserwatorium losów absolwentów uczelni wyższych współfinansowanego z EFS (Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka), opracowanego w 2015 w Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi. Merytoryczną wiedzę i doświadczenia przekazuje w wydanych 54 publikacjach, w tym: monografii Edukacja w Europie: szkoła – nauczyciel – doradztwo zawodowe, Wyd. Naukowe PWN oraz uczestnicząc w wielu konferencjach ogólnopolski i międzynarodowych.

Ogólnopolskie Podyplomowe Studium Orientacji i Poradnictwa Zawodowego – w roku akademickim 1993/4 a Krajowe Ramy Kwalifikacji w roku 2012

Jaki jest związek między autorskim programem Studiów Podyplomowych realizowanych w 1993/4 roku w Uniwersytecie Łódzkim a obowiązującymi, po 19 latach, od 2012 roku Europejskimi i Krajowymi Ramami Kwalifikacji? Podyplomowe ogólnopolskie studia dla doradców zawodowych były zorganizowane z inspiracji dyrektora Departamentu Poradnictwa Zawodowego, Szkolenia Bezrobotnych i Wydawnictw Krajowego Urzędu Pracy w Warszawie Włodzimierza Trzeciaka, w porozumieniu z Wydziałem Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, przy współpracy Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Łodzi. Była to nowoczesna koncepcja kilku edycji Studiów Podyplomowych dla doradców zawodowych rozpoczęta w roku akademickim 1993/4, która uwzględniała fakultatywny moduł programowy dla doradców zawodowych poradni wychowawczo-zawodowych, szkół i urzędów pracy. W tym czasie doradcy zawodowi uzyskiwali kwalifikacje w nielicznych uczelniach na studiach dziennych i zaocznych, np. Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie. Podyplomowe Studium Zawodoznawcze, w porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie, zorganizował w roku akademickim 1993/1994 KUL,

a w 1995 Studium Podyplomowe Orientacji i Poradnictwa Zawodowego uruchomiła WSP w Bydgoszczy.

„Co pewien czas studia podyplomowe prowadził Uniwersytet Warszawski” (Rachalska, 1992)1. Jednak brak jest przemyślanej koncepcji i systematycznego kształcenia i doskonalenia doradców. Dyskusje naukowców i dydaktyków skupiały się nie tylko na merytorycznej zawartości programów kształcenia, ale obejmowały analizę podstawy „wyjściowej” kandydata: kształcenie po maturze na studiach licencjackich, magisterskich czy po uzyskaniu już wcześniej, dyplomie studiów wyższych. Dyskusje toczyły się wokół wykształcenia podstawowego absolwenta: pedagogiczne, socjologiczne czy psychologiczne? Problem ten absorbował naukowców również na wielu międzynarodowych konferencjach. Był jednym z tematów omawianych na międzynarodowej konferencji zorganizowanej w tym czasie (1998 r.) w WSP w Częstochowie przez niekwestionowane autorytety naukowe prof. Wandę Rachalską, prof. Tadeusza Nowackiego, prof. B.J. Ertelta, z udziałem naukowców ze wszystkich polskich uczelni zainteresowanych kształceniem doradców a także naukowców Niemiec, Finlandii, Holandii prezentujących własne rozwiązania. Praktyczny wymiar poradnictwa zawodowego oraz podstawy i możliwości prawne były przedmiotem rozważań przedstawicieli Krajowego Urzędu Pracy, MEN czy placówek doskonalących kadry dla oświaty, uczestniczących w konferencji. (Rachalska 1998)2. Dyskusja trwa nadal, a w międzyczasie studia podyplomowe prowadzą wszystkie uczelnie, nie tylko pedagogiczne, odpowiadając na zainteresowanie uzyskaniem kwalifikacji doradcy edukacyjno-zawodowego i personalnego.

Koncepcja studiów podyplomowych dla doradców zawodowych opracowana została w 1993 r przez Zespół: autorkę i merytorycznego kierownika Studiów dr Grażynę Tadeusiewicz, konsultantów: prof. dr hab. Henryka Skłodowskiego, dyr. Włodzimierza Trzeciaka, dyr. szkoły zawodowej Włodzisława Kuzitowicza, recenzenta naukowego prof. dr hab. Wandę Rachalską. Kierownikiem organizacyjnym Studium była mgr Jadwiga Wróblewska – konsultant WODN, funkcję przewodniczącego Rady Programowej pełnił prof. dr hab. Tadeusz Jałmużna dziekan Wydziału Nauk o Wychowaniu UŁ. Program i przyjęte formy jego realizacji oraz doświadczona kadra, pozwalały na otrzymanie profesjonalnego przygotowania osobom już wykonującym funkcję doradcy (w poradniach pedagogiczno-psychologicznych czy urzędach pracy) a także umożliwił uzyskanie nowych kwalifikacji zwiększających możliwość zatrudnienia czy zmianę dotychczasowych kwalifikacji zawodowych. Modułowy program Studiów miał charakter teoretyczno-praktyczny, realizowany był formami aktywizującymi słuchaczy do samokształcenia. Doświadczenia zgromadzone w czasie realizacji Studium zostały później wykorzystane przez autorkę, jako członka zespołu konsultantów Katedry Psychologii UŁ, przy opracowaniu i uruchomieniu w 1995 roku pilotażowego programu akademickiego kształcenia doradców zawodowych w ramach przetargu ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Koncepcja kształcenia doradców zawodowych uwzględniała m.in. roczne i dwuletnie studia podyplomowe.

Sprawdzony zespół autorów i realizatorów Studium z 1993 r. doskonalił koncepcję, unowocześniał program i formy realizacji wprowadzając pojawiające się nowe możliwości i pomoce dydaktyczne: od pierwszych prezentacji treści z wykorzystaniem grafoskopu do nowoczesnych technologii z zastosowaniem e-learningu. O zapotrzebowaniu na profesjonalną, ale krótszą niż pełne studia formę (2 semestry) studiów podyplomowych, świadczy kilka edycji liczących po ok. 40 osób, zamawianych zarówno przez Urząd Pracy w Warszawie (Urząd Pracy w Warszawie zmienił nazwę na: Krajowy Urząd Pracy), jak i realizowanych dla zgłaszających się indywidualnie, słuchaczy. Druga edycja Studiów przeprowadzona na zlecenie Krajowego Urzędu Pracy została zaprezentowana w Biuletynie KUP nr 11/96 formie podziękowania dla realizatorów, którzy przyjęli fakt docenienia starań i wysiłku na dużą satysfakcją Studia te ukończyło 41 absolwentów z wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy reprezentujących 35 miejscowości z całego kraju. Wielu z absolwentów pełni dziś odpowiedzialne funkcje i wspiera merytorycznie realizatorów ówczesnych Studiów Podyplomowych.

Analizując zawartość poszczególnych modułów programu studiów opracowanych w 1993 roku można zauważyć dużą zbieżność zaproponowanej problematyki z realizowanymi obecnie programami, co świadczy o przyszłościowym, perspektywicznym spojrzeniu autorów,

konsultantów i recenzentów opracowujących pierwszy, nie posiadający wzorów, program modułowego kształcenia podyplomowego.

Moduły programowe obejmowały: interdyscyplinarny charakter problematyki orientacji i poradnictwa zawodowego; funkcje i modele poradnictwa; rozwój zawodowy człowieka; diagnostyka pedagogiczna; zawodoznawstwo; procedura uzyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji zawodowej (obecna nazwa przedmiotu – Zarządzanie informacją zawodową); techniki multimedialne w orientacji i poradnictwie zawodowym (obecnie – zastosowanie nowych technologii w doradztwie zawodowym); metodyka porady zawodowej; strategia decyzji; poradnictwo dla osób niepełnosprawnych; moduł praktyczny – fakultatywny (doradcy zawodowi w urzędach pracy; doradcy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych; doradcy w szkołach i placówkach oświatowych (słuchaczami byli najczęściej pedagogzy szkolni).

Niektóre moduły prezentowanego programu zawierały zamknięty układ treści możliwy do wykorzystania dla różnych potrzeb szkoleniowych i były prowadzone w formie kursów doskonalących. Słuchaczy Studium obowiązywało ukończenie wszystkich modułów, z wyjątkiem Modułu fakultatywnego przeznaczonego dla pracowników poradni, szkół czy urzędów pracy, uczestniczących w pierwszej edycji. Źródłem inspiracji przy opracowywaniu programu, odnośnie oczekiwań doradców zawodowych i naukowców pedagogiki pracy, dla koncepcji Studiów stał się IV Europejski Kongres Kształcenia Ustawicznego zorganizowany w Warszawie w 1992 r oraz seminarium Stowarzyszenia Doradców Szkolnych i Zawodowych RP (Łódź 1992), które zorganizowała jego inicjatorka i przewodnicząca Stowarzyszenia Prof. Wanda Rachalska. Uczestnicy, w tym autorzy i konsultanci prezentowanego Studium, stwierdzili, że poradnictwo zawodowe idzie w kierunku poradnictwa życiowego, co wymaga od doradcy wszechstronnego przygotowania, stąd kadre wykładowców stanowili profesjonalni specjaliści: zawodoznawcy, psychologowie, lekarze przemysłowej służby zdrowia, pracownicy opieki społecznej, prawnicy, trenerzy poradni wychowawczo-zawodowej i urzędu pracy, konsultanci placówki doskonalenia nauczycieli. Preferowane zajęcia praktyczne, symulacje, warsztaty stanowiły dominującą formę kontaktów ze słuchaczami. 2/3 liczby godzin zaproponowanych w poszczególnych modułach stanowiły zajęcia praktyczne kształcące umiejętności zawodowe. Jest to jedna ze zbieżności z wymaganiami obecnych Europejskich i Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK). Deskryptory zdefiniowane w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych charakterystyczne dla KRK, znalazły się w oczekiwanych efektach założonych w Programie Studiów Podyplomowych z 1993 roku. Konkretnie efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji sformułowano dla całych studiów a także dla poszczególnych modułów. Stosowane aktywizujące metody pracy, zgodnie z obecnymi wymaganiami KRK, przygotowywały słuchaczy do samokształcenia, niezbędnego w edukacji ustawicznej, która po okresie transformacji ekonomiczno-społecznej stała się podstawą uzupełniania czy zmiany kwalifikacji zawodowych.

Program Studiów Podyplomowych realizowanych w roku akademickim 1993/4 oraz wypracowane i sprawdzone metody pracy ze słuchaczami stanowiły podstawę przy realizacji kolejnych form doskonalenia doradców zawodowych. W 2004 roku realizatorzy prezentowanych Studiów poprowadzili w obecnej Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi ogólnopolskie studia z zakresu doradztwa zawodowego, metodą e-learningu dla 82 doradców zawodowych i kandydatów do tego zawodu, zatrudnionych we wszystkich w Polsce placówkach oświatowych OHP. Słuchacze Studiów uzyskali kwalifikacje do pracy na stanowisku doradcy zawodowego i jednocześnie poznali praktycznie zasady nauczania na odległość, które można zastosować w prowadzonych przez nich szkoleniach oraz wykorzystać przy samodzielnym podnoszeniu wiedzy i umiejętności w drodze samokształcenia.

Studium Orientacji i Poradnictwa Zawodowego było pierwowzorem dla dalszych prac nad koncepcją kształcenia doradców zawodowych oraz stało się przedmiotem rozważań i refleksji w wielu publikacjach i podczas konferencji. Wybrane publikacje w których można znaleźć m.in. źródła inspiracji, opis lub informację nt. prezentowanych Studiów, podano w literaturze (Rachalska, 1992, 1998)..